

'GERÇEK ERMENİSTAN' KAVRAMI ÜZERİNDEN DİASPORA VE DEVLETİN ÇATIŞAN DEĞERLERİ

Tuğçe TECİMER

-

Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyanın günümüz gerçekleriyle uyumlu olarak ifade ettiği Gerçek Ermenistan kavramı son dönemlerde Ermeni siyasi tartışmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Son konusu kavram, temel olarak Ermenistanın ulusal kimliğini ve dış politikasını yapay tarihi iddialardan ziyade mevcut uluslararası sınırlar ve pragmatik devlet çıkarları üzerine yeniden kurma fikrine dayanmaktadır. Gerçek Ermenistan söylemi, ülkenin özellikle Güney Kafkasyadaki yeni jeopolitik dengelere uyum sağlamasını amaçlayan gerçekçi bir açı sunmaktadır. Bununla birlikte söz konusu yaklaşım, diaspora çevreleri ile Ermenistandaki muhalif siyasi aktörler tarafından ulusal taleplerden geri adım atıldığı gerekçesiyle sert eleştirilere maruz kalmıştır.

EDF (Ermeni Devrimci Federasyonu) bu hususu göz önüne alarak Los Angeles'ta bir diaspora konferansı düzenleyeceğini ve bunun gerekçelerini açıklamıştır.[1] Açıklamada diaspora ile Ermenistanın devlet yapısı arasındaki ilişki bir ulusal bütünlük ve eşgüdüm sorunu olarak tanımlanmaktadır. The Armenian Mirror-Spectator'da yayımlanan bir değerlendirmede ise eleştiriler daha da ileri bir noktaya taşınmış, Paşinyanın izlediği politika sert biçimde eleştirilmiş ve Gerçek Ermenistan söylemi, diaspora siyasetini ikincil konuma iten ve onu siyasi karar alma süreçlerinin dışına itmeye çalışan bir yaklaşım olarak değerlendirilmiştir. Yazıda ayrıca bu söylemin, diasporayı merkezden uzaklaştıran yönü itibarıyla tarihsel olarak Türk ve Sovyet yaklaşımlarını andıran bir ideolojik çerçeve oluşturduğu iddia edilmiştir. [2]

Diaspora örgütlerini çoğu zaman Batının etkisi altındaki siyasi aktörler olarak gören Sovyet yönetiminin, ideolojik ve güvenlik kaygıları nedeniyle Ermeni diasporasıyla ilişkileri sistematik biçimde sınırlandırdığı bilinmektedir. Bu durum diaspora ile Sovyet Ermenileri arasında ciddi bir siyasi ve ideolojik ayrışma oluşmuştur. Türkiye'nin diasporaya bakış açısı ise hiçbir zaman Sovyet sistemi ile aynı olmamıştır. Türkiye'nin diaspora üzerindeki doğrudan siyasi kontrolü yoktur.

Gerek EDF'nin açıklamalarında gerek The Armenian Mirror-Spectator değerlendirmesinde dikkat çeken bir diğer husus, diaspora perspektifinin Ermeni ulusal çıkarının tek meşru temsilcisi gibi sunulması olmuştur. Oysa diaspora ve Ermenistandaki toplumun öncelikleri tarihsel olarak her zaman örtüşmemiştir.

Sovyet döneminden itibaren diaspora siyasetinin önemli bir bölümü, Tarihi Ermenistan ideali ve soykırımın tanınması gibi konular etrafında şekillenmiştir ve bu yaklaşım diaspora kimliğinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Buna karşılık, modern Ermenistan II. Karabağ Savaşının ardından güvenlik, ekonomik kalkınma ve uluslararası entegrasyon vb. devlet çıkarlarına odaklanmayı hedeflemektedir. Gerçek Ermenistan söylemi de bu bağlamda ortaya çıkmıştır: devletin, uluslararası tanınmış sınırlar içinde kalkınmaya odaklanması gerektiğini savunur.

Dolayısıyla Nikol Paşinyanın vurguladığı mesele diasporanın bastırılması değil, Ermenistan siyasetinin devlet merkezli bir stratejik çerçeve içinde yeniden tanımlanmasıdır. Ancak hem diasporada hem de Ermenistan iç siyasetinde muhalif çevreler tarafından sıklıkla göz ardı edilen temel nokta, diaspora ile devlet arasındaki temsil ve sorumluluk dengesidir. Günümüzde dünya genelindeki Ermeni kökenli nüfusun önemli bir bölümü üçüncü ülkelerde ülke vatandaşı olarak yaşamaktadır. Buna karşın Ermenistanın karşı karşıya olduğu siyasal, ekonomik ve güvenlik risklerinin doğrudan sonuçlarını yaşayanlar ise ülke sınırları içinde yaşayan vatandaşlardır. Bu durum, diaspora ile anavatan arasındaki beklentilerle devletin stratejik öncelikleri arasında gerilimlere sebep olmaktadır. O sebeple, şu sorunun sorulması kaçınılmazdır: **Devletin stratejik kararları diaspora ideallerine göre mi şekillenmelidir, yoksa ülke içinde yaşayan toplumun güvenliği ve refahı mı belirleyici olmalıdır?** Bu soruya verilecek cevap, yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda Ermenistanın geleceğini belirleyecek stratejik bir tercihtir.

Sonuç olarak, Gerçek Ermenistan kavramı, Paşinyan yönetiminin Ermenistanı mevcut uluslararası koşullar ve güvenlik, ekonomik öncelikler bağlamında yeniden konumlandırma çabasını temsil etmektedir. Bu yaklaşım, diaspora ile Ermenistan arasındaki tarihi ve ideolojik bağları göz ardı etmek yerine, devletin stratejik önceliklerini ön plana çıkararak ulusal çıkarları daha somut ve uygulanabilir bir zemine oturtmayı amaçlamaktadır. Ancak, diaspora ve anavatan arasındaki temsil ve beklenti farklılıkları, Ermenistan siyasetinde süregelen bir gerilimin de göstergesidir. Gerçek Ermenistanı Türk veya Sovyet politikalarıyla eşitleyerek yapılan eleştiriler ise sorumluluktan kaçmanın ve tartışmayı ideolojik bir çerçeveye hapseden yaklaşımın bir göstergesidir.

[1] Why a Diaspora Conference in Los Angeles and Why Now, *Asbarez*, 5 Mart 2026, https://asbarez.com/why-a-diaspora-conference-in-los-angeles-and-why-now/?fbclid=IwY2xjawQW3GllHRuA2FlbQlxMQBzcnRjBmFwcF9pZBAyMjIwMzIxNzg4MjAwODkyAAEe9WrkanlUXtOJm0jFHq20Riz4SBf9WYveKjC93bpkLCwaM7aioJhwBxsnFII_aem_nUxOY_TnWWFWdqvj3Izaxw.

[2] Vahan Zanoian , Parallels Between the Real Armenia Ideology and Soviet and Turkish Approaches to the Armenian Diaspora, *The Armenian Mirror-Spectator*, 5 Mart 2026, <https://mirrorspectator.com/2026/03/05/parallels-between-the-real-armenia-ideology-and-soviet-and-turkish-approaches-to-the-armenian-diaspora/>.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: TECİMER, Tuğçe. 2026. "'GERÇEK ERMENİSTAN' KAVRAMI ÜZERİNDEN DİASPORA VE DEVLETİN ÇATIŞAN DEĞERLERİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 30. Mart 12. Erişim Mayıs 19, 2026. <https://avimbulten.org/tr/Yorum/GERCEK-ERMENISTAN-KAVRAMI-UZERINDEN-DIASPORA-VE-DEVLETIN-CATISAN-DEGERLERI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır